

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

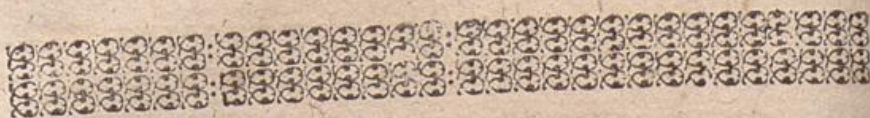
**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

Artic. I. Oriens accommodatissimus est ad Domum Sapientiae alicubi
Ædificandam, Situs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

S E R M O II.

S I T U S

Domus Sapientiæ.

O R I E N S.

*Plantaverat Dominus Deus Paradisum
voluptatis à principio. LXXta.
Ad Orientem. Genes. 11. 8.*

A R T I C U L U S I.

O R I E N S

*Accommodatissimus est ad Domum Sapientiæ alicubi
Ædificandam, Situs.*

S Principi Architecto placuit, qui imaginem quandam istius sui Domicilii, Hortum voluptatis, quem Paradisum vocamus, plantavit ad orientalem cæli plagam. Quod enim nos in Genesi legimus, *plantavit à principio, LXXta.* Interpretes vertunt, *ad Orientem.* unde doctissimus ævi nostri interpres (a) scribens in Genesim, existimat, certum esse de fide, quod Paradisus fuerit locus corporeus situs in parte aliqua terræ nostræ versus Orientem. Qua persuasione imbuti, S. Chrysostomus, Theodoretus (b) & Damascenus, (c) docent Christianos orare ad Orientem, ut recordentur Paradisi è quo peccatum pulsi sunt; atque anhelent ad Paradisum cælestem, cujus ille terrestris fuit typus & imago. Est autem idoneus admodum situs ille pro Sapientiæ Cultore,

(a) *Cornel Gen. 2. 8.* (b) *in Genes.* (c) *lib. 4. de fide cap. 13.*

re, ut de multis ex eo admoneatur, quæ usui futura illi sunt, & interdum, certis temporum ac locorum circumstantiis, necessaria. Imprimis enim notum illi esse debet, ut præscribit ipsa Sapiencia in libro, ejus nomine, ac titulo exornato cap. XVI. 28. *quoniam oportet prævenire Solem ad benedictionem tuam, DEUS, & ad ortum lucis Te adorare.* Monetur exemplo Hebræorum, qui in deserto, quoniam manna, Sole incalescente liquescebat, necessario ante ortum, vel ad ortum Solis, colligere illud debebāt, ut præveniat Solem, ad benedictionem DEI accipiendam, qualis erat manna, & vicissim illi reddendam per gratiarum actionem. Monetur, ut summo mane ad ortum lucis DEVM laudet, adoret, & inuocet, ne sit ingratus. Nam ut sequitur, *Ingrati spes, tanquam hybernalis glacies tabescet: & disperiet, tanquam aqua superuacua.* Monetur igitur, ut si piger sit. & ingratus diuinæ oblationi, quâ mane ad se vigilantibus & orantibus offert gratiam, æquè ac Hebræis mane offerebat manna, non speret postea post somnum, & inertiam se reperiturum, quod socors neglexit. Exemplo sint Hebræi, qui stertentes fallebantur: cum post ortum Solis manna quærebant, nam reperiebant illud Solis radijs liquatum. Siquidem manna liquabatur ut glacies in hyeme, Sole incalescente colliquescit & tabescit, hoc est, in vaporem abit & evanescit.

DISCAT Sapienciæ studiosus ad ortum lucis adorare lucis auctorem, aut, ut est in Græco *ἰοσυγκάσιον* occurrere, aspirando, supplicando, interpellando. Si enim DEVS tam est beneuolus, tamq̄ diligēs, ut primo mane manna ac gratiã offerat, decet sanè ut illius gratiam gratè beneficij particeps excipiat. Offerat ante Ortū Solis, vel ad ortum saltem primitias DEO cogitatuū, verborum, operum. Hoc fecisse Regium Psaltē notat S. Chrysostrmus exponens illud psalmi v. *Mane exaudies vocem meam.*

Ab initio, inquit, diei David dabat DEO primitias, Oportet enim ad gratias illi agendas Solem præuenire, & ante ortum lucis interpellare. Tu quidem in Imperatore non partaris, in eo, qui est inferior, ante te adorare: nunc autem Sole oriente ipse dormis, & cedis primum locum creature, nec omnem creaturam præuenis, que propter te facta est: nec ei agis gratias; sed cum surgis manus & faciem lauas, animam autem immundam negligis. In eundem Psalmum S. Athanasius: Magnum certaminis ducis, à lecto ipso DEO sistere seipsum, & præuenire in gratiarum actione Solem. Idem Iudæis omnibus præscribebat Sapientissimus eorum legislator Moses, commendans, ac non etiam mandans? Legis diuinæ meditationem mentinam ante lucanam, hoc est, orationem mentalem, que semper vocali præmittenda aut copulanda est. Meditabor in eis, (præceptis, mandatis, iustificationibus Domini dormiens atque CONSVRGENS, Deuteron. vi. Quod quilibet sibi dictum existimet Sapientiæ cultor maximè profectò, hinc ortum esse usum in bonis Christianis, estimat eo loco Episcopus Abulensis, ut cum primum lecto surrexerint, mox à Dei laudibus incipiant oratione tum vocali tum mentali. DEO causæ primæ, auctoris naturæ & gratiæ, donatori bonorum omnium, ut dicuntur ita omnium quæ in illo perficientur debentur primordia, ut Sancti, Basilii, (a) Ambrosii, (b) Dionysii, & alii docent. Quod si præstetur, felix dictorum operum quæ sperari potest exitus, defectumque, & multo magis criminum euitatio. Surgentibus nobis ad laudes DEI, omnis exinde tenor operis nostri in ipsius laudibus formatur & viuificatur, ut obseruat S. Bernardus (d) B. Ephrem verò hoc adiungit (e) Si orationem operi præmiseris, & surgens è lecto primorum motuum tuorum initia ab oratione duxeris, aditus periculi in animam non patebit.

(a) In regul. fol. r. sp. 37. (b) in psal. 118. ser. 19. n. 4. (c) lib. de ministeriis. diuin. c. 3. (d) de vita solitar. (e) tomo 1 ser. de orand. Deo

Hoc etiam suadent Domus Sapientiæ custodes semper vigiles, Angeli, quibus ea cura, vt laudent quotidie DEVM, QVASI ASTRA MATVINA (a) Quoties audiisti, (b) fortasse non absque sarcasmo, *Vbi eras*, nempe in strato, inter plumas, in culcitra, (c) *cùm me laudarent simul Astra matutina, & iubilarent omnes filij Dei?* Ecquid beatius, exclamat S. Basilus ad suum Nazianzenum, (erat autem vterque summus, vt Sapientiæ, sic matutinæ precationis amator, simulque solitudinis & vigiliarum) *quàm hominem in terrâ concentum Angelorum imitari? in eunte statim die in orationes ire? in hymnis & canticis Creatorem venerari? Grave est, ô cliens Sapientiæ vt verbis te horter vigilantissimi Antistitis Ambr. si te ociosū in stratis Solis orientis radius inuerecundopudore conueniat, & lux clara feriat oculos somnolento adhuc torpore depressos. Occurre ergo ad Solis ortū, ne lumina tua primus diei fulgor exagitet.* Tum diuertit aliquātis per sermonem ad Christum, qui Sol est Iustitia, & hominibus Oriens ex alto, ac subnectit: *Si hunc Solem præveneris, antequam isse surgat, aspicias Christum illuminantem. Ipse prius in tui cordis illucescet arcano: iterumque dices ad eum: Exitus matutinos, & vespere delectabis.* Addamus illa Dauidica, dulciora Sapientiæ Alumno super mel & fauum. *Deus Deus meus ad te de luce vigilo. (d) Memor fui tui super stratum meum in matutinis meditabor in Te. (e) Domine, mane exaudies vocem meam: mane adstabo Tibi, & videbo. (f) Exaltabo mane misericordiam tuam. (g) Mane oratio mea prævenerit Te. (h) Qui mane vigilant ad Me, dicit Sapiencia ipsa, inuenient me. (i) quid præterea? quæ mecum sunt: Mecum autem sunt, adiungit. Diuitia & gloria.*

Thera P^utas laudat Philo Hebræus- (k) quod

G 3

- (a) Iob XXXVIII. 7. (q) Epist. 1. ad Nazianz. (c) in Psal. cxviii. Ser. 19. (d) Psal. xxii. 1. (e) vers. 7. (f) Psal. v. 4. (g) Sfal. kviii. 17. (h) Psal. kxxxviii. 7. (i) Prover. xiii. 17. (k) Philo lib. de vita contemp. n. pl.

quotidie bis precari essent soliti, mane, ac sub vesperam Oriente Sole petentes diem verè felicem, vt que mente eorum cælesti repleantur lumine. Esseni, inquit Iosephus, (a) & ipse Hebræus historicus, *ante ortum Solis nihil profani loquuntur, sed* (nempe, Solis auctori DEO) *patris quaedam vota celebrant, quasi vt oriatur precantes.* Iudæis quoque solenne erat quotidie mane offerre iuge sacrificium. Antiquissimos illos Christianos, qui Traiani temporibus floruerunt antelucanos egisse cœtus, tanto concursu delium, & admiratione Gentilium, vt Prouinciæ Præsidis iudicaret rem dignam, quæ ad Cæsarem referretur, constat ex Plinio ad Imperatorem illum epistola. Mansit illa consuetudo in posteris: sed apud Monachos potissimum de quorum hymnis matutinis ad galli cantum differit Chrysostomus commentario in 1. ad Timotheum. Christianis quoque habuit, sed proximè à Mamma matre, eorum discipula ac faultrice, Alexander Severus Imperator, quod mane in balneo suo rem diuinam faceret, vt Lampridius refert. Quid ergo mirum. Imperatores Regesque Christianos, fuisse tanquam Præsidis Sapientiæ, matutinos Numinis salutatores adoratoresque? De Theodorico Gothorum Rege scribit Sidonius Apollinaris lib. 1. epist. 2. *Antelucanos suorum Sacerdotum cœtus minimo comitatu expetebat quotidie, & grandi sedulitate venerabatur.* Similia de alijs Principibus nostrorum quæque temporum suis locis opportunè narrauimus.

Itaque ob hæc & eius generis plura Domum Sapientiæ ad Orientem locamus.

(a) lib. 2. belli cap. 7.

ARTICULUS II.

SITUS DOMUS SAPIENTIÆ.

Ad Orientem, est munij Cultoris Sapientie perquam idoneus,

DE Oratione matutinâ & adoratione propria Studiosi Sapientiæ diximus aliqua, sed nunquam dicitur satis pro materiæ amplitudine, & officij necessitate. Illud itaque addatur, orandum illi, non tantum, quod philomela solet, mane in aurora, sub ortum solis, sed etiam converso ad Orientem, seu ad Orientalem mundi plagam vultu. Quod olim facere consueverant Christiani ex Apostolicâ traditione, ut docet S. Basilius (a) & Anastasius Nicænus. (b) Et ideo Tempora quoque sua constituebant ad Orientem, ut tradit B. Isidorus, (c) quod Clemens ab Apostolis etiam manasse scribit. Immo, Lucianus, Hyginus, & Latinus Pacatus (d) idem fecisse Gentiles prodiderunt. Denique Vitruvius, (e) ubi de Sacrarum ædium positione tractat, jubet ædis signum, sive statuam in ara positam occidentem spectare, ut templum adeuntes, & ad altare accedentes spectent Orientem.

At, cur Sapientiæ divina fiduciaris cliens, precum, aut etiam studiorum tempore, ad Orientem se vertat & in eâ plagâ Domum construat? AN quia Ortus mundi pars est nobilior ac honoratior, ideoque adorationi DEI & officij Sapientis est accommodatior? (f) Ab oriente lux & Sol oritur, & oriens non raro pro luce sumitur: lux autem & Sol imagines quædam sunt DEI sapi-

G 4

entissi-

(a) l. de Spir. S. cap. 27. (b) Q. in SS. q. 18. (c) l. 11. (d) Panegii d Theod. (e) lib. iv. cap. 5. (f) 8. Iustinus lib. question q. 118. S. Dionys. Eccl. hierar. par. 2. cap. 2. S. Cyrill. Cæsaresi. 1. myst.